

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Педагогічний факультет
Кафедра початкової та дошкільної освіти

науково-педагогічної

Н. В. Михальченко

року

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ
СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Ступінь магістра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма Початкова освіта

Миколаїв – 2023

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Білявська Тетяна Миколаївна, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти, кандидат філологічних наук

РЕЦЕНЗЕНТ: Дячук В.І., директор СЗОШ № 50 м. Миколаєва

Програму схвалено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Завідувач кафедри С.І. Якименко

Програму погоджено з гарантом ОП (назва) _____ (за потреби)

Програму погоджено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Голова навчально-методичної комісії Л. М. Хрящевська

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол № 12 від «30» серпня 2023 року

Голова навчально-методичної ради Н. В. Михальченко

Анотація

Програму вивчення нормативної навчальної дисципліни «Культура мовлення сучасного вчителя початкової школи» складено відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності 013 Початкова освіта. У програмі висвітлено обсяг навчального матеріалу із зазначеної дисципліни, необхідне навчально-методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Ключові слова: мова, мовлення, мовні норми, мовний етикет, мовна компетентність, учитель початкової школи.

Summary

The program of studying the normative discipline «Speech culture of a modern primary school teacher» is made in accordance with the educational-professional program of the specialty 013 Primary education. The program covers the amount of educational material in this discipline, the necessary educational and methodological support, components and technology for assessing student achievement.

Key words: language, speech, language norms, language etiquette, language competence, primary school teacher.

ВСТУП

Програму вивчення нормативної навчальної дисципліни «Культура мовлення сучасного вчителя початкової школи» складено відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності 013 Початкова освіта. У програмі висвітлено обсяг навчального матеріалу із зазначеної дисципліни, необхідне навчально-методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

Міждисциплінарні зв'язки: предмет тісно пов'язаний з такими дисциплінами: «Сучасна українська мова з практикумом», «Практикум з українського правопису», «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета курсу: ознайомити студентів з сучасними нормами культури мови та мовлення; сформуванню здатність застосовувати їх у професійній діяльності.

Завдання:

- надати студентам ґрунтовні знання з усіх розділів курсу;
- висвітлити принципи культури мовлення на всіх мовних рівнях;
- забезпечити оволодіння нормами української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного фахового спілкування.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування початкової освіти в Україні у перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах.

ПРН 2. Спілкуватися академічною українською та іноземною мовами в усній та письмовій формах, використовувати комунікативні стратегії, формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії.

ПРН 5. Організувати та управляти робочими та освітніми процесами у складних, непередбачуваних умовах, що потребують нових стратегічних підходів, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-3. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК-4. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість

ЗК-5. Здатність працювати автономно.

II. Спеціальні:

СК-2. Здатність спілкуватися академічною українською та іноземною мовами в усній та письмовій формах, використовувати різні стратегії комунікації, формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

СК-5. Здатність організувати та управляти робочими та освітніми процесами в початковій освіті, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, співпраці з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології.

На вивчення навчальної дисципліни заплановано 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит I. Мова і професія. Особливості фахового спілкування

Тема 1. Мова і професія. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового та розмовного стилів

Українська мова – державна мова в Україні. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Питання походження української мови в сучасних наукових джерелах. Літературна мова. Функціональні стилі сучасної української мови. Норми сучасної української літературної мови.

Тема 2. Усне фахове спілкування

Усне професійне спілкування. Загальні вимоги до усної форми фахового спілкування. Невербальні засоби спілкування. Публічне ділове спілкування.

Кредит II. Культура мовлення як складова культури особистості

Тема 3. Складові комунікативної якості культури мови.

Словниковий запас. Правильність мовлення. Логічність мовлення. Точність мовлення. Чистота мовлення. Доречність мовлення.

Тема 4. Український мовленнєвий етикет

Мовленнєвий етикет як феномен людського спілкування. Різновиди мовленнєвого етикету. Засоби вираження мовленнєвого етикету: тональність спілкування, етикетні формули висловлювання.

Кредит III. Мовні особливості професійного мовлення (орфоепічний рівень, лексичний та граматичний рівні).

Тема 5. Мовні особливості професійного мовлення (орфоепічний рівень).

Лексикологічні норми. Омоніми у фаховому мовленні. Синоніми у фаховому мовленні. Антоніми у фаховому мовленні. Пароніми у фаховому мовленні. Іншомовні слова. Вимоги до вживання іншомовних слів. Термін та його ознаки. Термінологія в професійному спілкуванні. Загальнонаукова, міжгалузева та вузькоспеціальна термінологія. Кодифікація та стандартизація термінів. Фразеологія української мови. Українська лексикографія. Словники в професійному мовленні майбутнього вчителя початкової школи. Поняття кальки. Білінгвізм. Типові помилки..

Тема 6. Граматична правильність мовлення.

Словотвірні норми (науковий стиль, офіційно-діловий стиль). Морфологічні норми у професійному мовленні. Специфіка вживання службових частин мови (науковий стиль, офіційно-діловий стиль). Синтаксичні норми (науковий стиль, офіційно-діловий стиль).

Рекомендована література Базова

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови: навчальний посібник. Львів : Світ, 2003. 432 с.
2. Боглан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К.: Рідна мова, 1998. 476 с.
3. Довідник з культури мови: посібник / С. Я. Єрмоленко, С.П. Бирик, Н.М. Сологуб та ін.; за ред. С. Я. Єрмоленко. К: Вища шк., 2005. 399 с.
4. Мацько Л. І. Стилiстика української мови: підручник / Л.І.Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько; за ред. Л.І. Мацько. К.: Вища школа, 2003. 462 с.
5. Українська мова. Енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський О. О.Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. К.: Українська енциклопедія, 2004. 1038 с.
6. Культура мови на щодень / Н.Я. Дзюбишина-Мельник, Н.С. Дужик, С.Я.Єрмоленко та ін. К.: Довіра, 2002. 170 с.
7. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посібник. К.: Либідь, 1999. 240 с.
8. Сербенська О.Я. Культура усного мовлення: практикум: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.

Допоміжна

1. Білецький А.О. Про мову та мовознавство: навч. посіб. для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: Арткел, 1996. 224 с.
2. Боглан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К.: Рідна мова, 1998. 476 с.
3. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Ірпінь: Перун, 2003. 1440 с.
4. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. К.: Наук. думка, 2004. 448 с.
5. Гриценко Т. Українська мова та культура мовлення. Вінниця: Нова книга, 2003. 472 с.
6. Культура мови на щодень / Н.Я. Дзюбишина-Мельник, Н.С. Дужик, С.Я. Єрмоленко та ін. К.: Довіра, 2002. 170 с.
7. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилiстика української мови: Підручник. К.: Вища школа, 2003. 462 с.
8. Орфоепічний словник української мови: У 2-х т. / За ред. М.М. Пещак. К.: Довіра, 2001.
9. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посібник. К.: Либідь, 1999. 240 с.
10. Російсько-український словник / Н.Є. Лозова, Н.Г. Озерова, Л.М. Стоян, В.Б. Фридрак. Наукова думка, 2004. 1216 с.
11. Сербенська О.Я. Культура усного мовлення: Практикум: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
12. Словник іншомовних слів / за заг. ред. Л.О. Пустовіт. К.: Довіра, 2000. 1018 с.
13. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук та ін. К. Наук. думка, 1999–2000.
14. Український орфографічний словник: близько 172000 слів / уклали: В.В. Чумак, В.І. Шевченко, Г.М. Ярун; за ред. В.Г. Скляренка. Вид. 7-е, переробл. і допов. К.: Довіра, 2008. 983 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

